שֶׁאֶפְשָׁר לִמְצֹא שֶׁיִּתְפַּלֵּל סְלִיחוֹת וְיָמִים נוֹרָאִים, (יב) וְשָׁיְהֵא בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנִים, גַּם (יג) שֶׁיְּהֵא נָשׂוּי (כל בו). מִיהוּ כָּל יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁרִים הֵם, רַק שֶׁיִּהְיֶה מֻרְצֶה לַקָּהָל, אֲבָל אִם מִתְפַּלֵּל בְּחָזָקָה, אֵין עוֹנִין אַחֲרָיו אָמֵן. וְכֵן צָרִיךְ שֶׁיּוֹצִיא כָּל אָדָם בִּתְפִלָּתוֹ, וְאִם יִהְיֶה לוֹ שׁוֹנֵא וּמְכַוֵּן שֶׁלֹּא לְהוֹצִיאוֹ, גַּם אוֹהֲבָיו אֵינָם יוֹצְאִים בִּתְפִלָּתוֹ (הגהות מנהגים ישנים). וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת נוֹהֲגִים שֶׁמִּתְפַּלֵּל סְלִיחוֹת מִתְפַּלֵּל (מ) (יד) כָּל הַיּוֹם (כל בו):

ב (טו) **נוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת** (טז) (יז) **עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** הַגָּהוֹת: וְהַמַּדְקְדְּקִים נָהֲגוּ שֶׁכָּל אֶחָד מִתְעַנֶּה עֲשָׂרָה יָמִים

ב טוּר בְּשֵׁם מְנַהֵג אַשְׁכְּנַז (מהרי"ל מנהגים הל' ימים הנוראים אות ז) עַל סְמָךְ מִדְרַשׁ רַבִּי תַּנְחוּמָא (פר' אמור סי' ל) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן כו'.

בְּאֵר הֵיטֵב

צְבוּר וְהַתּוֹקֵעַ בַּעַל תְּשׁוּבָה גָּמוּר. וְעַיֵּן שׁוּ"ת בְּאֵר עֵשֶׂק סִימָן ק"ז שֶׁאֵין רְאוּי שֶׁיִּהְיֶה הַתּוֹקֵעַ רָגִיל וְשָׁאֵין לוֹ הַדָּרַת פָּנִים זָקֵן, וְלֹא כֵּן טַעֲנוֹת חֲזָקָה בְּרִנְק שֶׁהַחֲזִיק בִּתְקִיעוֹת. גַּם יִלְמַד בִּתְחִלָּה הַתְּפִלּוֹת וְהַתְּחִנּוֹת וְכַוָּנַת הַתְּקִיעוֹת בְּיוֹתֵר. כָּתַב הַבַּ"ח (סי' תריט ס"ק א) דְּפַרְנָסִים שֶׁרְאוּיִים לְהִתְפַּלֵּל הֵיינוּ שֶׁכָּשְׁרָן נֶאֱמָנִים וּמְגִנִּים עַל הַדּוֹר וּמְרוּצִים לָעָם, וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים בְּדוֹר הַזֶּה וכו', וּכְדֵי לְתַקֵּן פִּרְצָה זוֹ רְאוּי שֶׁיִּתְפַּלֵּל הַשֵּׁלִישׁ צְבוּר הַקָּבוּעַ, וּבִפְרָט בְּקִהִלּוֹת קְטַנּוֹת רְאוּי לְבַטֵּל מִנְהָג זֶה. וְעַיֵּן תְּשׁוּבַת חַת יְאִיר סִימָן (קכ"ו) [קפ"ו] בְּעִנְיַן תּוֹקֵעַ שֶׁמְּבַקֵּשׁ שָׂכָר הָרַבֵּה כְּיָצֵד יִנְהֲגוּ. כָּתַב רַמ"א בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שע"ו (ס"ד) דַּאֲבֵלִים לֹא נָהֲגוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וְכֵן בְּיָמִים נוֹרָאִים שֶׁאָסוּר. וְהֵיכָא דְּלֵיכָּא עָדִיף מִינַּיהּ כָּתַב מַהֲרַ"י וַוייל דְּמַתְר לְהִתְפַּלֵּל. וּבְשַׁאר יָמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן מַתְר לְאָבֵל לְהִתְפַּלֵּל אֲפִלּוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מִנְחָה וְעַרְבִית, עַיֵּן סִימָן תרע"א בְּסִ"ז טָעִיף קָטָן ד'. וְנָהֲגוּ מִי שֶׁהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל אוֹ לִתְקֹעַ אֵין לְתֵת הַמַּצָּה לְאַחֵר כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר סוֹף סִימָן קנ"ג (סכ"ב). וְאִם חָלָה הוּא, בְּיַד הַקָּהָל לְהַעֲמִיד אַחֵר. וְעַיֵּן סִימָן נ"ג מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם (ס"ק לה): (מ) **כָּל הַיּוֹם.** אֲפִלּוּ עַרְבִית, שֶׁהַמַּתְחִיל בְּמִצְוָה אוֹמְרִים לוֹ גְּמֹר. מַעֲגְלֵי צֶדֶק. וּמַשְׁעַם זֶה הוּא קוֹדֶם לְאָבֵל וּלְמוֹהֵל וּלְיָאִיר צַייט. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז):

ב (טז) **עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** אֲפִלּוּ תִּינוֹקוֹת מִתְעַנִּים. מַהֲרַ"ל (שו"ת סי' לג). וְיוֹם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינוֹ אָסוּר רַק מִנְהָג בְּעָלְמָא, עַיֵּן שָׁם בְּחֵלֶק א' סִימָן ל"ב. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ"ה בְּשֵׁם שַׁעַר אֶפְרַיִם. וְעַיֵּן בְּכֶנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סִימָן י"ג רְאוּבֵן הָיָה מֻחְזָק לִהְיוֹת שָׁלִיחַ צִבּוּר בְּתִפִלַּת רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְשִׁמְעוֹן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּפַעַם אַחַת הֶצְרַךְ לִנְסֹעַ רְאוּבֵן לְפֵי שָׁעָה וּכְבָדוּ טוּבֵי הָעִיר אֶת שִׁמְעוֹן לְהִתְפַּלֵּל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לֹא אֹבַד שִׁמְעוֹן חֶזְקָתוֹ שֶׁבְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מֻחֶזֶקֶת עָלָיו תִּפִלַּת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְיָכוֹל לוֹמַר לִדִידִי תִּפִלַּת יוֹם הַכִּפּוּרִים עָדִיף שֶׁהוּא יוֹם צוֹם וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְהָיָה לְטוֹבֵי הָעִיר לְהַתְנוֹת עִמּוֹ וְאָפְשָׁר שֶׁלֹּא הָיָה מִתְרַצֶּה, אַךְ אִם אֵרַע קֹדֶם לָזֶה פַּעַם אַחַת שֶׁהָבְכִּיר הַפַּדְרָ וְהִתְפַּלֵּל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וְלֹא עֵרְעַר, נִרְאֶה מִזֶּה דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְאַחַר הִתְפַּלֵּל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לֹא נִתְחַזֵּק לוֹ מִשּׁוּם דְּזִרְיזִים מְקַדִּימִין, וְלָכֵן גַּם עַתָּה רְשׁוּת בְּיַד טוּבֵי הָעִיר לְקַח תִּפִלַּת יוֹם הַכִּפּוּרִים לְכַבֵּד מִי שֶׁיִּרְצוּ. אֲבָל אִם בְּאֶמֶת עֵרְעַר אָז אֲלָא שֶׁלֹּא שִׁנְּחוּ עָלָיו וּמִי יָכוֹל לְדוֹן עִם שְׁתֵּקְיָה טַעֲנָתוֹ, אֵין לְקַח מִמֶּנּוּ תִּפִלַּת יוֹם הַכִּפּוּרִים, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב' סִימָן (קכ"ה) [קכ"ו] בְּאֶחָד שֶׁהָיָה מֻחְזָק לְתִקַּע בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְאֶחָד בְּיוֹם שֵׁנִי וְחָל יוֹם רִאשׁוֹן דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשַׁבָּת מִי נִדְחֶה אִם הָרִאשׁוֹן אוֹ הַשֵּׁנִי, וְכָתַב דְּתִלּוּי בְּמִנְהָג הַמְכֹאָר בְּסִימָן תרמ"ב (ס"א) לְעִנְיַן מַעֲרִבִית, וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם שָׁם (סק"א) דְּמִשְׁמַע מִסֻּכָּה שֶׁהַשֵּׁנִי נִדְחֶה וְכֵן מִנְהָג הָעוֹלָם, הָכָא נַמִּי זוֹכֶה הָרִאשׁוֹן בְּמִצְוָה זוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשו"ת אוֹר נֶעֱלָם סוֹף סִימָן י"ג כָּתַב גַּם כֵּן בְּעִבְדָּא כוּ' שֶׁפָּסַק שֶׁהָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא מֻחְזָק לְבִרְכַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ יִתְקַע וְהַשֵּׁנִי יִדָּחֶה עַיֵּן שָׁם. [וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי רְאִיַּת הַפָּנִים מְאִירוֹת צָרִיךְ עִיּוּן שֶׁאֵין הַנִּדּוֹן דּוֹמֶה, דִּלְעִנְיַן שִׁיר אוֹ פִּיּוּט מַעֲרִבִית שַׁיָּךְ לוֹמַר כֵּן דְּמַעֲקָרָא הָכִי אִתְקִין שֶׁשִּׁיר אוֹ פִּיּוּט זֶה לְיוֹם רִאשׁוֹן וְאִי לֹא חָזֵי לְרִאשׁוֹן יִהְיֶה לַשֵּׁנִי מִפְּאִלָּא דְּהַשֵּׁנִי אִדְּחֵי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה שֶׁשֵּׁנִי אֲנָשִׁים חֲלוּקִים הֵם וְכָל אֶחָד זָכָה בְּיוֹמוֹ, וּכְדָבָר שֶׁבְּמֻמָּן כְּהַאי גַּוְנָא פְּשִׁיטָא דְּלֹא אַדְּחֵיהּ מִידְּהוּ בַּגְּרָא מִקַּמֵּי גַּבְרָא וַאֲשֶׁר זָכָה בָּרִאשׁוֹן וְלֹא עָלְתָה לוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְקַח בְּשֵׁבִיל זֶה חֵלֶק הַשֵּׁנִי, וְכֵן הַדִּין בְּזֶכִיַּת מִצְוָה. אֲם לֹא שֶׁנֹּאמַר דְּגַם בָּזֶה לֹא זִכָּה הַקָּהָל לְשֵׁנִי אֶלָּא רַק בְּעִנְיַן אִם הָרִאשׁוֹן יַעֲמֹד בְּמִצְוָה שָׁלוֹ וְלֹא יִפָּסֵיד, פְּשִׁיטָא דְּזֶה אֵינוֹ, דְּמַאן דְּרָגִיל לוֹמַר שֶׁהָרִאשׁוֹן נַח לָהֶם שֶׁלֹּא יִפָּסֵד לְעוֹלָם וְהַשֵּׁנִי יִפָּסֵד לְעוֹלָם וְהַשֵּׁנִי שֶׁיּוֹם לָהֶם, וְכֵיוָן דְּכָל חַד אִית לֵיהּ עִלּוּי, זֶה לְפִי שֶׁנִּקְבַּע לְיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁהוּא עִקַּר מִן הַתּוֹרָה, וְזֶה אֵינוֹ לַשֵּׁנִי, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִלּוּי דִּי לָא יְחַבְּטֵל מִצְוָתוֹ לָעַד לְעוֹלָם מֵעִקָּרָא וְזֶה עַל דַּעַת כֵּן, וְאַדְרַבָּה כֵּיוָן דְּכָל חַד אִית לֵיהּ עִלּוּי, זֶה לְפִי שֶׁנִּקְבַּע לְיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁהוּא עִקַּר מִן הַתּוֹרָה, וְזֶה אֵינוֹ לַשֵּׁנִי, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִלּוּי דִּי לָא

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לְהִתְפַּלֵּל וְנִתְאַלְּמָן אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ. וְעַיֵּן בְּשַׁלְמֵי חֲגִיגָה (שם) דְּשַׁיָּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה קָא מַשְׁמַע לַן דַּאֲפִלּוּ תִּפִלַּת מוּסָף שֶׁהוּא עִצּוּמוֹ שֶׁל יוֹם לְעִנְיַן הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהַקְּפִידָה תּוֹרָה עַל הַכֹּהֵן גָּדוֹל וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן (נ"ה) [נ"ג] שֶׁהֶבִיא בְּבֵאֵר הֵיטֵב שָׁם (ס"ק לה) תְּשׁוּבַת פְּנֵי מֹשֶׁה (ח"ב סי' כד), אֲפִלּוּ הָכִי אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ. וְעַיֵּן בְּשֻׁבּוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א' סִימָן כ"ט שֶׁהֶבִיא דְּמִי שֶׁנִּשְׁתַּטֵּית אִשְׁתּוֹ וְלָקַח הַתָּרָה וְנָשָׂא אַחֶרֶת אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל בְּיָמִים נוֹרָאִים עַד שֶׁתַּחֲזֹר לְבְרִיאוּתָהּ וּתְקַבֵּל גִּטָּהּ אוֹ שֶׁתָּמוּת, וּכְמוֹ בְּכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁלֹּא יִשָּׂא שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁכָּתַב הָרַאֲב"ד (אסורי ביאה פי"ז הי"ג) שֶׁלֹּא יִמָּשֵׁךְ לִבּוֹ, וְכֵן נִרְאֶה מֵהָרַמְבַּ"ם מֵהִלְכוֹת כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ (פ"ה ה"י) דְּדִוְקָא בְּיוֹם צוֹם אָסוּר בַּעֲבוֹדָה. וְאַף שֶׁהִיא מְרֻחֶקֶת עַתָּה מִמְּנוּ מִכָּל מָקוֹם הוֹאִיל וְלֹא נִתְגָּרְשָׁה וְרָאוּי לְבִיאָה, שָׁמָּא יִמָּשֵׁךְ לִבּוֹ. וְאַף אִם רָגִיל לְהִתְפַּלֵּל לֹא מֵהָנֵי בְּמָקוֹם שֶׁהוּא אָסוּר מִן הַדִּין וְכָל שֶׁאָפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם עַל יְדֵי אֲחֵרִים, עַיֵּן שָׁם. וּבְבֶרְכֵי יוֹסֵף (ס"ק יג) חוֹלֵק דְּאֵין לְהוֹסִיף חֲמִרַת שְׁתֵּי נָשִׁים וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁנִּשְׁתַּטֵּית דְּכִמְאַן דְּלֵיתָא דָּמֵי, עַיֵּן שָׁם. וּבְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה (שם) הַלֵּיץ בְּעַד הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב לְעִנְיַן אִם יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים דְּמִסְתַּבֵּר לְהַחְמִיר, אַךְ אֵין זֶה בְּמֻדְיָנְתֵנוּ אִם לֹא בְּנִשְׁתַּטֵּית, וּבָזֶה נִרְאֶה לְהָקֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבֶרְכֵי יוֹסֵף. וְאַדְרַבָּה נִרְאֶה בְּנִשְׁתַּטֵּית וְלָקַח הַתָּרָה אֵין לוֹ לְהִתְפַּלֵּל, וְאִם הֶחֱזִק כְּבָר נִרְאֶה פְּשׁוּט דְּשָׁרֵי לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי דְּגַם בְּאַלְמָן אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ אִם הֶחֱזִק בְּכָךְ. וְעַיֵּן בְּבֶרְכֵי יוֹסֵף (ס"ק יב) בְּשֵׁם חָכָם אֶחָד בִּתְשׁוּבַת כָּתַב יָד שֶׁאַף אִם הֶחֱזִק לִתְקֹעַ, אִם אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל כָּל הַשָּׁנָה עִם הַצִּבּוּר מְסַלְּקִין אוֹתוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּנוֹדָע בִּיהוּדָה מַה שֶּׁמְּנָהֵג בְּקֹצֶת מְקוֹמוֹת שֶׁלֹּא לְהָנִיחַ אֶבֶל לִהְיוֹת שָׁלִיחַ צִבּוּר בִּימֵי סְלִיחוֹת וַעֲשָׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה לֹא נִתְפַּשֵּׁט מִבַּעֲלֵי תּוֹרָה, וַאֲפִלּוּ

נִכְנָע וְנִשְׁבָּר יוֹתֵר. וְלִכְאוֹרָה הָיִיתִי אוֹמֵר שֶׁטָּעוּת סוֹפֵר הוּא בְּכָל בּוֹ וּבְרֵמ"א וְצָרִיךְ לוֹמַר בֵּן שִׁשִּׁים וְנִתְחַלֵּף שִׁשִּׁים בְּשִׁלְשִׁים. אֲבָל בְּחַפְשִׁי בְּאַרְחוֹת חַיִּים שֶׁהוּא מָקוֹר לְכָל דִּבְרֵי הַכָּל בּוֹ כַּיָּדוּעַ מִצָּאתִי שָׁם גַּם כֵּן הַגִּרְסָא שִׁלְשִׁים, אֲבָל לְשׁוֹנוֹ שָׁם מְחֻקָּן יוֹתֵר וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם בְּהִלְכוֹת תְּפִלָּה, וְצָרִיךְ לְדַקְדֵּק שֶׁיִּהְיֶה בְּשָׁנָיו כְּמִסְפָּר שְׁנֵי הָעוֹבְדִים עֲבוֹדָה מַעֲשָׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה וּלְמַעְלָה, וְהַמִּצְוָה מִן הַמֻּבְחָר מִבֶּן שִׁלֹּשִׁים שָׁנָה שֶׁאָז הוּא בַּחֲצִי יְמֵי הַזִּקְנָה וְלִבּוֹ נִכְנָע וְנִשְׁבָּר יוֹתֵר. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: **(כג)** לְבוּשׁ (ס"א) **(מד)** כֵּן מַשְׁמַע בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה (שם), וְאָפְשָׁר שֶׁגַּם כֵּן כַּוָּנַת מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז): **(מה)** אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יז) וּפְרִי מִגְדִּים (א"א סק"ז): **(מו)** מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (ד"ה ויש סימן): **ב (מ)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) בְּשֵׁם טוּר (א"א סק"ח): **(מא)** פְּרִי מִגְדִּים (א"א סק"ח):

(מב) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): **(מ)** שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ז): **(מא)** אַחֲרוֹנִים: **(מב)** שו"ת תּוֹרַת אֱמֶת (סי' קנח): **(כ)** חַיֵּי אָדָם (כלל קלח ס"ד) בְּשֵׁם סֵפֶר חֲסִידִים (סי' תשנז): **(כא)** הַגְּרַ"א. **וּכְעֵין זֶה מַשְׁמַע בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה** (אות ב), **אַף שֶׁשָּׁם נִזְכַּר מִבֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ, הֵיינוּ שֶׁמַּאוּתָהּ הַזְּמַן יַתְחִיל לִלְמֹד סֵדֶר הַתְּפִלָּה וּקְרִיאַת הַתּוֹרָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בָּקִי יָפֶה יָפֶה** כְּמוֹ שֶׁהָיָה צָרִיךְ לִלְמֹד סֵדֶר עֲבוֹדָה מִבֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ עַד שְׁלֹשִׁים וּמִשְּׁלֹשִׁים הִתְחִיל לַעֲבֹד, כֵּן מוּכָח בְּכָלְבּוֹ (סי' סה): **(כב)** דִּרְכֵי מֹשֶׁה (שם). וְשָׁם כְּתוּב בְּלָשׁוֹן זֶה, וּמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר שֶׁיִּהְיֶה לְמַעְלָה מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שֶׁאָז נִכְנָע וְנִשְׁבָּר, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. אֲבָל בָּאֱמֶת תֵּבוֹת אֵלּוּ אֵין לָהֶם שׁוּם בֵּאוּר, דַּהֲלֹא אַדְרַבָּה בֶּן שְׁלֹשִׁים לַכַּח אֵין לִבּוֹ נִשְׁבָּר. וּבְיוֹתֵר קָשֶׁה לְשׁוֹן הַכָּל בּוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם, וּמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שֶׁאָז הוּא יְמֵי הַזִּקְנָה וְלִבּוֹ

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה סִימָן תקפא

ג שָׁם בְּשֵׁם מִנְהָג אַשְׁכְּנַז (מהרי״ל מנהגים הל׳ ר״ה אות א). ד שָׁם עַל סֵמֶךְ מִדְרָשׁ ר׳ סִימוֹן כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל כו׳.

(מרדכי סוף פרק קמא דראש השנה (סי׳ תצח) וריש יומא (סי׳ תצכג)) וְכֵן נָכוֹן לַעֲשׂוֹת. וְכָל אֵלּוּ הַתַּעֲנִיּוֹת אֵין צְרִיכִין (י) [י] לְהַשְׁלִים, (יז) וְאֵין קוֹרִין בָּהֶם וַיְחַל, אֶפִלּוּ עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תקס״ב סָעִיף ב׳. (יח) וְאִם חָל בְּרִית מִילָה בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, (יט) יְכוֹלִים (יֹ֫ם) לֶאֱכֹל (בית יוסף (ד״ה מצאתי) בשם תשובה אשכנזית (שו״ת מהרי״ל סי׳ מד)). וְרַבִּים נוֹהֲגִין לֶאֱכֹל בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה (יכ) [יב] קֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר (מהרי״ל (הל׳ ימים הנוראים)) מִשּׁוּם חֻקּוֹת הָעַמִּים הַנּוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת בְּעֶרֶב חַגֵּיהֶם, וְיכוֹלִין לֶאֱכֹל (כ) בְּלֹא תְּנַאי (כא) אַחַר שֶׁכֵּן נָהֲגוּ (דברי עצמו): ג (כב) ג אֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּתְפִלָּה, (כג) אַף עַל פִּי (יג) שֶׁנּוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם בְּאַשְׁמֹרֶת בְּסְלִיחוֹת. (יד) (כד) וְאֵין תּוֹקְעִין בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה (מנהגים (טירנא אלול ימי הסליחות)): ד (טו) [טו] (כה) ד מְכַבְּסִין וּמִסְתַּפְּרִין בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יִפָּסוֹק וְדִי לָא יִבְטוֹל, כָּל חַד לֵיקוּם אַדּוּכְתֵּיהּ, כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְעַיֵּן שָׁם בְּפָנִים מְאִירוֹת עוֹד שָׁאם חָלְה הָרִאשׁוֹן וְכִבְּדוּ הַקָּהָל לְאָדָם אֶחָד וְאַחַר כָּךְ נִתְרַפֵּא זֶה תְּלוּי בְּפִלּוּגְתָּא דַּחֲכָמִים וְרַבִּי יוֹסֵי בְּיוֹמָא (דף ס״ב ע״א)) הַמַּפְרִישׁ פִּסְחוֹ וְאַבַּד כו׳, וְהָרַמְבַּ״ם (קרבן פסח פ״ד ה״ז) פָּסַק כַּחֲכָמִים, וְהָכָא נַמִּי אִם הָיָה חוֹלֶה בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְאַחַר כָּךְ נִתְחַזֵּק וְנִתְרַפֵּא אַף שֶׁשָּׁנִיתֶם שָׁם בְּמַעֲלָה רְשׁוּת בְּיַד הַקָּהָל לִבְחֹר אֵיזֶה מֵהֶם שֶׁיִּרְצוּ. וְאֵלִּיבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא אִם הַשֵּׁנִי מְחֻזָּק לְצַדִּיק יוֹתֵר מֵרִאשׁוֹן הֵן בִּלְמוּדוֹ וְהֵן בְּמַעֲשִׂים וְגַם תּוֹקֵעַ רָפֶה יוֹתֵר מִתְּקִיעָה בַּשֵּׁנִי. (וְכֵן) [וְכָל זֶה] אִם הָיָה חוֹלֶה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּכְחֵרוּ בַּשֵּׁנִי, אֲבָל אִם הָיָה חוֹלֶה בָּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּכְחֵרוּ בַּשֵּׁנִי בָּעֶרֶב יוֹם טוֹב וּבֵינְתַיִם נִתְחַזֵּק וְנִתְרַפֵּא, יֵשׁ לוֹמַר כֵּיוָן דִּבְשָׁעַת בְּחִירָה עֲדַיִן לֹא הָיָה רָאוּי לִתְקֹעַ וּבְשָׁעַת תְּקִיעָה הָרִאשׁוֹן בִּמְקוֹמוֹ עוֹמֵד, לֹא דָּמֵי לְפָסַח דִּבְשָׁעַת בְּחִירָה אֶחָד חָצוּת הָיָה רָאוּי לְפָסַח, וּכְכֹהֲנֵי גִּזְעָא אֶפְשָׁר דְּלֹא נִדְחָה הָרִאשׁוֹן מִמְּקוֹמוֹ. וְעַיֵּן בְּתוֹסְפוֹת דְּיוֹמָא (דף י״ג ע״א ד״ה הלכה) רִאשׁוֹן חוֹזֵר לְעַבּוֹדָתוֹ כו׳ עַיֵּן שָׁם]. וְעַיֵּן בְּשַׁאֲלַת יַעְבֵּ״ץ חֵלֶק ב׳ סִימָן ס״ט עַל מָה שֶׁכָּתַב בְּסִדּוּר עַמּוּדֵי שָׁמַיִם שֶׁאַפִלּוּ מִי שֶׁהֶחֱזִיק בִּתְפִלָּה רַק פַּעַם אַחַת אֵין מְעַבְּרִין אוֹתוֹ, וְכָתַב שֶׁלּוֹמֵד מִפְּתִימַת הַפּוֹסְקִים דְּמִשְׁמַע מִדְּבָרֵיהֶם דְּאֶפִלּוּ בְּפַעַם אֶחָד הַדִּין כֵּן וְאֵיכָא תְּלָתָא טַעֲמֵי כו׳, וַאֲבוּהוֹן דְּכֻלְּהוּ שֶׁ״ס דְּיוֹמָא, וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת מַיִם עֲמֻקִּים לְמַהֲרַאנַ״ח סִימָן ע׳ לְעִנְיַן בֵּית הַכְּנֶסֶת וּמִשְׁמַע שָׁם אֶפִלּוּ בְּפַעַם אַחַת, וְכֵן כָּתַב הַשּׁוֹאֵל בְּשַׁאֲלַת יַעְבֵּ״ץ שָׁם. וְכָתַב בֵּיד אֵלִיָּהוּ סִימָן ל׳ בְּאֶחָד שֶׁהָיָה שְׁלִיחַ צִבּוּר וְלֹא רָצָה לִהְיוֹת עוֹד שְׁלִיחַ צִבּוּר וְקִבְּלוּ אַחֵר בִּמְקוֹמוֹ, וְיֵשׁ תְּמִנָּה בְּעִיר הַזֹּאת שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל בְּיָמִים נוֹרָאִים אֶלָּא שְׁלִיחַ צִבּוּר דְּוָקָא וְלֹא שׁוּם יָחִיד אִם גַּם זֶה בִּכְלָל. וְכָתַב שֶׁאִם כָּל הַמְּנַהִיגִים מַסְכִּימִים אֵין לְחוּשׁ מִצַּד הַתַּקָּנָה, דְּהַמְכַוְּנִין שֶׁל עוֹשֵׂי הַתַּקָּנָה הָיָה מֻחְמָת מֻחְלֶקֶת הַמִּתְפַּלְּלִים אוֹ מֻחְלֶקֶת הַמְּנַהִיגִים שֶׁכָּל אֶחָד יִרְצֶה לְחַלֵּק כְּבוֹד לְקְרוֹבוֹ, וּבְאִישׁ הַזֶּה שֶׁכְּבָר הָיָה שְׁלִיחַ צִבּוּר לֹא יְקַנְּאוּ בּוֹ וְגַם כֻּלָּם מַסְכִּימִים אֵין לְחוּשׁ. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ״ג בְּבֵאוּר הַיֵּטֶב סָעִיף קָטָן (י״ד) [י״ט] מַה שֶּׁכָּתַב בְּיַד אֵלִיָּהוּ שָׁם לְעִנְיַן סְרוּב. וּבְעִנְיַן הַתְּרָת נְדָרִים שְׁנּוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַיֵּן בְּשֻׁלְחָ״ה (מסכת יומא פרק נר מצוה אות א״ז). וְרַבִּים נִמְנְעוּ מִקַּבָּלַת הַנְּזִיפָה שֶׁאֵין בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים אוֹתָם עֲשָׂרָה שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לְהַתִּיר, וְעַל כָּל פָּנִים לֹא יִהְיֶה פְּחוֹת מֵעֲשָׂרָה. וְעַיֵּן בְּשֻׁלְחָ״ע סִימָן ג׳ מִי שֶׁהוֹלֵךְ תָּמִיד בְּתִפִלִּין מֻחְזָק לְחַלְּצוֹ עַתָּה בְּעֵת שֶׁיּוֹשֵׁב לְקַבֵּל הַנְּזִיפָה, עַיֵּן שָׁם: [י] לְהַשְׁלִים. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּמִגֵּן אַבְרָהָם סִימָן רצ״ט מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם (סק״ט) לְעִנְיַן הַבְדָּלָה וְקִדּוּשׁ דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה שְׁנֵיהֶם עַל כּוֹס אֶחָד כו׳, עַיֵּן שָׁם: [יב] קֹדֶם. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּשַׁאֲלַת יַעְבֵּ״ץ חֵלֶק ג׳ (סי׳ מא) שֶׁמְּחַזֵּק בְּמִנְהָג הָרַמְ״א וְהַלְבוּשׁ (ס״ב) עַיֵּן שָׁם. וְהָאִידָנָא נָהֲגוּ עָלְמָא שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל רַק שׁוֹתִים (קָאווֶע אוֹ טֵיי״א) קֹדֶם הַלֵּיכָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת, כִּי בְּזִמַּנֵּנוּ נִמְשַׁךְ אֲמִירַת הַסְּלִיחוֹת עַד אוֹר הַיּוֹם, וּפְשִׁיטָא שֶׁמִּיָּד שֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר אָסוּר לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת: ד [טו] מְכַבְּסִים. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן טוּר שֶׁכָּתַב רֹאשׁוֹן שֶׁל סְלִיחוֹת נָהֲגוּ רֹב הַקָּהָל לְהִתְעַנּוֹת. טוּר: (י) לְהַשְׁלִים. אֶפִלּוּ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ מִתְעַנֶּה כָּל הָעֲשָׂרָה יָמִים. וְאֵין אוֹמְרִים אֱלֹהֵינוּ וַאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְכוּ׳ לְפִי שֶׁאֵינוֹ תַּעֲנִית צִבּוּר. דְּרָכֵי מֹשֶׁה. וְעַיֵּן סִימָן תקס״ב סָעִיף ב׳. כָּתַב הַבַּיִת חָדָשׁ (סי׳ תקסג ס״ב ד״ה כתב) תַּעֲנִית עֲשָׂרָת יְמֵי תְּשׁוּבָה אִם בְּשָׁעָה שֶׁמַּתְחִיל לִנְהֹג כֵּן אוֹ אַחַר כָּךְ הָיָה בְּדַעְתּוֹ לִנְהֹג כֵּן לְעוֹלָם, צָרִיךְ הַתָּרָה אֶפִלּוּ לֹא נָהַג כֵּן אֶלָּא פַּעַם אַחַת, וְאִם לֹא נָהַג כֵּן אֶפִלּוּ פַּעַם אַחַת אֶלָּא הָיָה בְּדַעְתּוֹ וְאַחַר כָּךְ נִתְחָרַט אֵין צָרִיךְ הַתָּרָה. וְהַמִּתְעַנִּים אַרְבָּעִים יוֹם כָּתַב שָׁלֵ״ה (פרק נר מצוה אות ב) לְהַתְחִיל מִשַּׁבָּעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז בְּמִפָּזֵר, וְיָמִים שֶׁמִּתְעַנֶּה בְּלָאו הָכֵי כְּגוֹן תִּשְׁעָה בְּאָב וְיוֹאֵר צַייט וְעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֵין עוֹלִים לְהַשְׁלִים, אֲבָל בְּאֶלּוּל עַצְמוֹ עוֹלֶה. מַהֲרִי״ל (הלכות ימים הנוראים אות י). וְעַיֵּן סִימָן תקס״ח סָעִיף קָטָן כ״א מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם. מִשְּׁנִכְנַס אֱלוּל כְּשֶׁכּוֹתֵב אָדָם אִגֶּרֶת לַחֲבֵרוֹ צָרִיךְ לִרְמֹז בְּתוֹכָהּ שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו לִשְׁנָה טוֹבָה. וְהַמִּתְעַנֶּה שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים אֵיךְ יִתְנַהֵג עִם עֲנֻנֵי עַיִן סִימָן תקס״ב סָעִיף ז׳. וְהָאֵיךְ יִתְנַהֵג עִם הַבְּדָלָה עַיֵּן סִימָן תקנ״ו וְסִימָן רצ״ט סָעִיף ו׳. וּמִי שֶׁקִּבֵּל לְהִתְעַנּוֹת שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים דַּעְתּוֹ לְהִתְעַנּוֹת עַד הַלַּיְלָה אַף בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְשׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יַחֲנֶה שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים מִשּׁוּם כְּבוֹד שַׁבָּת: (יֹ֫ם) לֶאֱכֹל. הַשַּׁיָּכִים לִבְרִית, מִצְוָה לֶאֱכֹל. וְלֶאֱכֹל בְּבֵיתוֹ אָסוּר עַד הַמִּילָה חוּץ מִבַּעַל הַבְּרִית. וְיֵשׁ לַעֲשׂוֹתָהּ קֹדֶם שָׁעָה עֲשִׂירִית. מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק יא). וְעַיֵּן סִימָן תקס״ח סָעִיף קָטָן ח׳: (יכ) קֹדֶם. וְהַמַּעְיַן בְּזֹהַר (ח״ב דף רטו.) וּבְכִתְבֵי הָאֲרִ״י ז״ל (עץ חיים שער מט פרק ד) מַהַחֲטָא הַגָּדוֹל רַחֲמָנָא לִיצְלַן לֶאֱכֹל קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם, לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן. וְעַיֵּן סִימָן פ״ט (ס״ג) וְסִימָן תקס״ד. כָּתַב בְּשִׁבְלֵי לֶקֶט (סדר ר״ה סי׳ רפב) אֵין לֶאֱכֹל לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם קְבוּרָה עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב) וְאַנַן קַיְימָא לַן בְּיוֹרֶה דֵּעָה (שע״ה) סִימָן (שע״ח) [שע״ב] (ס״ג) דְּמֻתָּר לְהִתְעַנּוֹת, וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לִלְמֹד מִמַּנּוּ שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מְקַצֵּת חוֹלֶה וְאֵין צָרִיךְ הַתָּרָה, אִם לֹא מִי שֶׁמִּתְעַנֶּה יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁנָּהֲגוּ הַצִּבּוּר, עַיֵּן שָׁם: ג (יג) שֶׁנּוֹפְלִים. אַף שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל הַיּוֹם. לְבוּשׁ (ס״ד): (יד) וְאֵין. גַּם בְּלֵילָה שֶׁלְּפָנָיו. וּבְבֵיתוֹ מֻתָּר לְתְקֹעַ, וּבְמִנְהָגִים (טירנא אלול ימי הסליחות) מַשְׁמַע דְּאָסוּר אֲפִלּוּ בְּבֵיתוֹ: ד (טו) מְכַבְּסִין. וְעַל כָּל פָּנִים לֹא יִלְבַּשׁ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּגְדֵי רִקְמָה יוֹם טוֹב, דְּיֵהָא מוֹרָא דִּין עָלָיו. טַ״ז (סק״ה):

בַּאֵר הֵיטֵב

(י) לְהַשְׁלִים. אֶפִלּוּ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ מִתְעַנֶּה כָּל הָעֲשָׂרָה יָמִים. וְאֵין אוֹמְרִים אֱלֹהֵינוּ וַאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְכוּ׳ לְפִי שֶׁאֵינוֹ תַּעֲנִית צִבּוּר. דְּרָכֵי מֹשֶׁה. וְעַיֵּן סִימָן תקס״ב סָעִיף ב׳. כָּתַב הַבַּיִת חָדָשׁ (סי׳ תקסג ס״ב ד״ה כתב) תַּעֲנִית עֲשָׂרָת יְמֵי תְּשׁוּבָה אִם בְּשָׁעָה שֶׁמַּתְחִיל לִנְהֹג כֵּן אוֹ אַחַר כָּךְ הָיָה בְּדַעְתּוֹ לִנְהֹג כֵּן לְעוֹלָם, צָרִיךְ הַתָּרָה אֶפִלּוּ לֹא נָהַג כֵּן אֶלָּא פַּעַם אַחַת, וְאִם לֹא נָהַג כֵּן אֶפִלּוּ פַּעַם אַחַת אֶלָּא הָיָה בְּדַעְתּוֹ וְאַחַר כָּךְ נִתְחָרַט אֵין צָרִיךְ הַתָּרָה. וְהַמִּתְעַנִּים אַרְבָּעִים יוֹם כָּתַב שָׁלֵ״ה (פרק נר מצוה אות ב) לְהַתְחִיל מִשַּׁבָּעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז בְּמִפָּזֵר, וְיָמִים שֶׁמִּתְעַנֶּה בְּלָאו הָכֵי כְּגוֹן תִּשְׁעָה בְּאָב וְיוֹאֵר צַייט וְעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֵין עוֹלִים לְהַשְׁלִים, אֲבָל בְּאֶלּוּל עַצְמוֹ עוֹלֶה. מַהֲרִי״ל (הלכות ימים הנוראים אות י). וְעַיֵּן סִימָן תקס״ח סָעִיף קָטָן כ״א מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם. מִשְּׁנִכְנַס אֱלוּל כְּשֶׁכּוֹתֵב אָדָם אִגֶּרֶת לַחֲבֵרוֹ צָרִיךְ לִרְמֹז בְּתוֹכָהּ שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו לִשְׁנָה טוֹבָה. וְהַמִּתְעַנֶּה שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים אֵיךְ יִתְנַהֵג עִם עֲנֻנֵי עַיִן סִימָן תקס״ב סָעִיף ז׳. וְהָאֵיךְ יִתְנַהֵג עִם הַבְּדָלָה עַיֵּן סִימָן תקנ״ו וְסִימָן רצ״ט סָעִיף ו׳. וּמִי שֶׁקִּבֵּל לְהִתְעַנּוֹת שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים דַּעְתּוֹ לְהִתְעַנּוֹת עַד הַלַּיְלָה אַף בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְשׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יַחֲנֶה שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים מִשּׁוּם כְּבוֹד שַׁבָּת: (יֹ֫ם) לֶאֱכֹל. הַשַּׁיָּכִים לִבְרִית, מִצְוָה לֶאֱכֹל. וְלֶאֱכֹל בְּבֵיתוֹ אָסוּר עַד הַמִּילָה חוּץ מִבַּעַל הַבְּרִית. וְיֵשׁ לַעֲשׂוֹתָהּ קֹדֶם שָׁעָה עֲשִׂירִית. מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק יא). וְעַיֵּן סִימָן תקס״ח סָעִיף קָטָן ח׳: (יכ) קֹדֶם. וְהַמַּעְיַן בְּזֹהַר (ח״ב דף רטו.) וּבְכִתְבֵי הָאֲרִ״י ז״ל (עץ חיים שער מט פרק ד) מַהַחֲטָא הַגָּדוֹל רַחֲמָנָא לִיצְלַן לֶאֱכֹל קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם, לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן. וְעַיֵּן סִימָן פ״ט (ס״ג) וְסִימָן תקס״ד. כָּתַב בְּשִׁבְלֵי לֶקֶט (סדר ר״ה סי׳ רפב) אֵין לֶאֱכֹל לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם קְבוּרָה עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב) וְאַנַן קַיְימָא לַן בְּיוֹרֶה דֵּעָה (שע״ה) סִימָן (שע״ח) [שע״ב] (ס״ג) דְּמֻתָּר לְהִתְעַנּוֹת, וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לִלְמֹד מִמַּנּוּ שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מְקַצַּת חוֹלֶה וְאֵין צָרִיךְ הַתָּרָה, אִם לֹא מִי שֶׁמִּתְעַנֶּה יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁנָּהֲגוּ הַצִּבּוּר, עַיֵּן שָׁם: ג (יג) שֶׁנּוֹפְלִים. אַף שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל הַיּוֹם. לְבוּשׁ (ס״ד): (יד) וְאֵין. גַּם בְּלֵילָה שֶׁלְּפָנָיו. וּבְבֵיתוֹ מֻתָּר לְתְקֹעַ, וּבְמִנְהָגִים (טירנא אלול ימי הסליחות) מַשְׁמַע דְּאָסוּר אֲפִלּוּ בְּבֵיתוֹ: ד (טו) מְכַבְּסִין. וְעַל כָּל פָּנִים לֹא יִלְבַּשׁ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּגְדֵי רִקְמָה יוֹם טוֹב, דְּיֵהָא מוֹרָא דִּין עָלָיו. טַ״ז (סק״ה):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שָׁנִים לִנְקֹבָה מִתְעַנִּין. וְאֵין צָרִיךְ (כט) קַבָּלָה וְלֹא הִשְׁלִימָה אֲפִלּוּ אֵין מִתְעַנָּה עֲשָׂרָת יְמֵי תְּשׁוּבָה: (יז) וְאֵין קוֹרִין בָּהֶם 'וַיְחַל' וְכוּ'. וְהֵינוּ אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁמִּתְעַנִּין וְקוֹרִין וַיְחַל בְּכָל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ [פְּתִחֵי תְּשׁוּבָה]. (ל) וְאֵין אוֹמְרִים אֱלֹהֵינוּ וַאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּבִרְכָה וְכוּ׳ לְפִי שֶׁאֵינוֹ תַּעֲנִית צִבּוּר. (יח) וְאִם חָל בְּרִית מִילָה וְכוּ׳. עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תקס״ח סָעִיף ב׳ בְּהַגָּ״ה, וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס״ק יח-יט) מְבֹאָר עִנְיָן זֶה בַּאֲרִיכוּת קְצָת: (יט) יְכוֹלִים לֶאֱכֹל. הֵינוּ (לא) מִי שֶׁיְּזִמְּנוּ בַּעַל הַבַּיִת, אֲבָל הַשַּׁיָּכִים לַבְּרִית, מִצְוָה לֶאֱכֹל. (לב) אֲבִי הַבֵּן וְסַנְדָּק וּמוֹהֵל כֻּלָּם נִקְרָאִים בַּעֲלֵי בְּרִית וְיוֹם טוֹב שֶׁלָּהֶם הוּא. כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב) בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מְקַצַּת חֲלִי יֵשׁ לְהָקֵל בְּכָל אֵלּוּ הַתַּעֲנִיתִים וְאֵין צָרִיךְ הַתָּרָה, אִם לֹא מִי שֶׁמִּתְעַנֶּה יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁנָּהֲגוּ הַצִּבּוּר. וְהֵשֵׁ״ךְ בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רי״ד (סק״ב) כָּתַב דְּמַסְּתָמַת שֶׁאֵינוֹ בָּרִיא, לְעוֹלָם (לג) צָרִיךְ הַתָּרָה [חַיֵּי אָדָם (כלל קלב סכ״ח)]: (כ) בְּלֹא תְּנַאי. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף דְּיֵשׁ שְׁנַת קֻבַּע וּמְבֹאָר לְעֵיל דְּאָסוּר לֶאֱכֹל אַחַר הַשָּׁנָה אֶלָּא אִם כֵּן הִתְנָה קֹדֶם שֶׁיֵּשׁ שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל עָלָיו הַתַּעֲנִית קֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר, הָכָא שָׁרִי: (כא) אַחַר שֶׁכֵּן נָהֲגוּ הַצִּבּוּר. וְלֹא הִתְנָה קֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר, הָכָא שָׁרִי: (כב) אֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּתְפִלָּה. (לד) וְהָאִידָנָא נָהֲגוּ עָלְמָא שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל רַק שׁוֹתִים (קָאווֶע אוֹ טֵיי״א) קֹדֶם הַלֵּיכָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת, כִּי בְּזִמַּנֵּנוּ נִמְשַׁךְ אֲמִירַת הַסְּלִיחוֹת עַד אוֹר הַיּוֹם, וּפְשִׁיטָא שֶׁמִּיָּד שֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר אָסוּר לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת: (כג) אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם בְּאַשְׁמֹרֶת. הֵינוּ (לה) אַף אִם נִמְשָׁךְ עַל הַיּוֹם מִפְּנֵי דְּרֹב פְּעָמִים רְגִילִין לְסַיֵּם קֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר תִּקְּנוּ לִנְפֹּל אַף אִם אֵרַע פַּעַם אַחַת שֶׁמַּמְשִׁיךְ עַל הַיּוֹם: (כד) וְאֵין תּוֹקְעִין וְכוּ׳. לְהַפְסִיק בֵּין תְּקִיעוֹת דְּרֹאשׁוּת לִתְקִיעוֹת דְּחוֹבָה. [וְאַף כְּשֶׁחָל יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה גַּם כֵּן (לה) אֵין תּוֹקְעִין בָּעֶרֶב שַׁבָּת]. וּמִכָּל מָקוֹם מֻתָּר (לו) לִתְקֹעַ לְהִתְלַמֵּד, דְּדַי כְּשֶׁמַּפְסִיק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֲבָל בְּמִנְהָגִים (טירנא אלול ימי הסליחות) כָּתַב הַטַּעַם כְּדֵי לְעַרְבֵּב הַשָּׂטָן, אִם כֵּן אֵין לִתְקֹעַ כְּלָל. (לז) וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) בְּשֵׁם סֵפֶר אֲמַרְכָּל מִשְׁמֵע דְּלִהְתְלַמֵּד שָׁרֵי בְּחֶדֶר סָגוּר: ד (כה) מְכַבְּסִין וּמִסְתַּפְּרִין בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה. לְהָרְאוֹת שֶׁאָנוּ בְּטוּחִין בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיּוֹצִיא לְצֶדֶק מִשְׁפָּטֵנוּ. וּמִכָּל מָקוֹם לֹא יִלְבַּשׁ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּגְדֵי רִקְמָה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כט) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק י״): (ל) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) בְּשֵׁם דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ד): (לא) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא): (לב) אֲחֵרוֹנִים וְעַיֵּן בְּסִימָן תקנ״ט סָעִיף ח׳, וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס״ק לב) מְבֹאָר יוֹתֵר: (לג) וְאִפְשָׁר דְּאִם אֵינוֹ מוֹצֵא מִי שֶׁיִּתְירֵנוּ יֵשׁ לְהָקֵל בְּמָקוֹם הַדְּחָק, כִּי הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״כ) וְדָרְךָ הַחַיִּים (דין תענית של עשי״ת ס״ה) הָעֲתִיקוּ דִּבְרֵי הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (שם), וְגַם הַדָּגוּל מַרְבָּבָה בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רי״ד (ד״ה דכשלא) מְקַיֵּם דִּבְרֵי הַמַּגֵּן אַבְרָהָם: ג (לד) לְבוּשׁ (ס״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (לה) כֵּיוָן שֶׁאוֹמְרִים זְכוֹרוֹן תְּרוּעָה הֲוֵי כְּמוֹ תְּקִיעָה [אַחֲרוֹנִים]: (לו) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יד): (לז) וְהֶעְתִּיקוּ בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם (ס״ק יד):

עוז והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah